

FRÅN JÄRNRIDÅN – TILL BERLINKRISEN 1948–49

”Järnridån 1945–1947”

"Från Stettin vid Östersjön till Trieste vid Adriatiska havet har en järnridå rests genom kontinenten. Bakom den linjen ligger alla huvudstäderna i Central- och Östeuropas urgamla stater. Warszawa, Berlin, Prag, Wien, Budapest, Belgrad, Bukarest och Sofia, alla dessa berömda städer och befolkningarna i dem ligger i vad jag måste kalla den sovjetiska sfären, och de är i en eller annan form underkastade inte endast sovjetiskt inflytande utan i mycket hög grad och i många fall stigande grad kontroll från Moskva".

Kontrasten mellan USA och Sovjetunionen

Efter detta så ser man en presentation av USA; hemkommande soldater och en blomstrande ekonomi. Krigsindustrin förändrades till en fredsorienterad industri. Bilar, massor av bränsle, mat osv ... nämndes liksom att över 300 000 amerikaner som aldrig kom hem.

Detta kontrasterades av Sovjetunionen. Här kom soldaterna hem till en förstörd ekonomi. Man ser ett Ryssland i ruiner. Över 10 000 städer och byar förstördes och mer än 27 miljoner soldater och civila förlorade livet.

"Sovjetisering" mer i detalj. Den s.k. "**Salamitaktikens**" sex olika punkter:

1. Kommunistiska minoriteter samlar nationella motståndsgupper i "*patriotiska fronter*"; efter befrielsen så stöds dessa av Röda armén
2. Upprättande av "*provisoriska regeringar*". Förvisade kommunister som är skolade i Moskva får nyckelpositioner i stat och parti
3. Relativt fria val som leder till koalitionsregeringar ledda av borgerliga kandidater. Kommunisterna ser till att de kontrollerar inrikesministeriet (polisstyrkor – viktig apparat för statligt förtryck). Återuppbyggnad: ofta populära jordreformer och nationalisering av industrier
4. Avskaffande av de borgerliga majoritetspartierna (med terror om nödvändigt). Bildande av socialistiska enhetspartier under kommunistiskt ledarskap "*blockpolitik*", nya koalitions- regeringar med "*stödpartier*", ledare för oppositionen eliminerar (vissa flydde till väst)
5. Bildande av kommunistiska regeringar genom kontrollerade nationella val baserade på listor med utvalda kandidater. Förföljelse av kyrkan och interna rensningar av partiet: öppna rättegångar av "*avvikare*"
6. Folkdemokratier bildas som anpassas till den sovjetiska modellen: kollektivisering av jordbruket, styrd ekonomisk planering och militär kontroll: **KOMINFORM** (1947); 1948 undertecknades fördrag om vänskap och ömsesidig hjälp mellan Sovjetunionen och andra folkdemokratier; **COMECON** (1949); **WARSAWPAKTEN** (1955)...

TYSKLAND: Tyskland och Berlin var också i ruiner. Vissa kvinnor vittnade om de fasansfulla händelser de genomgick när Berlin togs av Röda armén. Tyskland såväl som Berlin delades in i fyra ockupationszoner. Sovjetunionen demonterade den tyska industrin och tvingade tusentals kvalificerade arbetare, experter, forskare att följa med...

BERLINKRISEN: I september 1946 så sa USA:s utrikesminister James Byrnes; "*Vi kommer inte att vika från våra skyldigheter. Vi drar oss inte tillbaka. Vi stannar här. Så länge det finns en ockupationsarmé i Tyskland kommer de amerikanska styrkorna att ingå i den ockupationsarmén.*" Detta var:

- En avvikelse från den traditionella amerikanska isolationismen
- Kanske den punkt där Truman-administrationen bestämde sig för att befästa västmakternas styrka och skydda de västra ockupationszonerna

Två konferenser från utrikesministrarnas råd 1947 (Moskva i mars och London i november) misslyckades med att utarbeta ett fredsfördrag med Tyskland. Det amerikanska beslutet att stanna i Tyskland följdes av:

- Trumandoktrinen (mars 1947)
- Marshallplanen (juni 1947)
- National Security Act (juli 1947)
- Inneslutningsdoktrinen (Containment Policy) (juli 1947) – efter en artikel i "*Foreign Affairs*" av George F Kennan (som kallade sig Mr. X)

I juni 1947 valdes Ernst Reuter (en anti-sovjetisk socialdemokrat) till Berlins borgmästare vilket fick Sovjetunionen att protestera. I februari 1948 träffades Storbritannien, Frankrike och USA hemligt i London för att diskutera de tyska problemen. Ryssarna protesterade mot det hemliga mötet genom att dra sig tillbaka från de fyra nationerna i "*den allierade kontrollkommissionen*".

I London diskuterade länderna en valutareform. De ville ha en ny Deutsche mark (tysk mark) för att ersätta den nästan värdelösa Reichmark (riksmarken). En av de främsta orsakerna till detta var den utbredda korruptionen efter kriget och behovet av att skapa arbete med en acceptabel lön. Stalin var rädd för effekterna av den nya valutan om den tilläts i östra zonen och den östra sektorn. Så den nya valutan tilläts inte i öst. I april 1948 började Stalin störa väg- och järnvägs kommunikationerna mellan Berlin och väst. Den 18–25 juni 1948 antog de västra tyska ockupationszonerna och de västra ockupationssektorerna i Berlin den nya valutan - Stalin och Sovjetunionen tillkännagav att det skapats en annan valuta för den östra zonen och den sovjetiska sektorn i Berlin. Västmakterna svarade med att förklara att båda valutorna skulle vara lagliga i de västra sektorerna i Berlin. Stalin svarade med att öka hindren i kommunikationen med de västra sektorerna i Berlin.

I början av **augusti 1948** var **BLOCKADEN** av västra Berlin fullständig. All trafik via väg, järnväg och båt (kanal) stoppades. 2,5 miljoner människor behövde nu mat, bränsle och andra nödvändigheter. Truman (OBS: presidentvalet i USA pågick vid denna tid ...) inledde en konfrontation i stället för att överge staden. Han föreslog en massiv försörjningsoperation via flyg. **BERLINBLOCKADEN** möttes av en "luftbro". Brittiska och amerikanska flygplan flög in mer än 2 miljoner ton mat, kol, bensin etc...

Stalin attackerade inte de allierade flygplanen, men skadan i förhållandet till väst var redan gjord (hans blockad av vägar, järnvägar och kanaler). Denna åtgärd kom att dela Berlin. Stadsfullmäktige sammanträdde i västra Berlin där de lämnade platser lediga för Berlinbor från den östra sektorn. I december 1948 återvaldes Reuter som borgmästare med en socialdemokratisk majoritet i stadsfullmäktige! I maj 1949 så avslutade Stalin blockaden av Berlin. Västmakterna gjorde nu allt de kunde för att öka västra Berlins välstånd - att göra det till ett "reklamfönster för kapitalism" ...

Resultatet av Berlinkrisen blev;

Tyskland delades. Västtyskland (BRD – Förbundsrepubliken Tyskland) inrättades den 23 maj 1949 och Östtyskland (DDR – den tyska demokratiska republiken) inrättades den 7 oktober 1949. Den västtyske regeringen liknade den i England. Den grundades på "en grundlag" som utarbetades av ett tyskt möte i Bonn (1948). Konrad Adenauer blev den västtyske kanslern (han var partiledare för "Kristdemokraterna").

NATO (North Atlantic Treaty Organization) bildades. Efter den kommunistiska kuppen i Tjeckoslovakien och hoten mot Berlin beslutade USA att bilda en försvarsallians (inneslutningsdoktrinen "Containment Policy"). I april 1949 bildades Nato. Alliansen innehöll följande länder: USA, Kanada, Brysselpakten (Belgien, Frankrike, Luxemburg, Nederländerna och Storbritannien), Norge, Danmark, Island, Italien och Portugal. Detta innebar en viktig amerikansk militär närvaro i Europa - en definitiv avvikelse från den tidigare amerikanska utrikespolitiken. I maj 1954 antogs Västtyskland i NATO. Några veckor efter det bildade Sovjetunionen en militär försvarsallians - Warsawapkten!

